

Ondersteunen van de leerkrachten en het verdedigen van het vak NCZ

INTERVIEW MET DRIE NIEUWE INSPECTEUR-ADVISEURS NIET-CONFESSIONELE ZEDENLEER

Er beweegt wat bij de Raad voor Inspectie & Kwaliteitszorg niet-confessionele Zedenleer (RIKZ.Z). Sinds 1 september nemen verschillende nieuwe inspecteur-adviseurs voor het vak niet-confessionele zedenleer (NCZ) de fakkel over van hun collega's die met pensioen zijn. Laten we kennis maken met Thomas Selis, Thierry Vervoort en Stefan Deldime.

Kurt Beckers

Thomas Selis (links): Inspecteur-adviseur voor West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen (zonder GO! scholengroep 17 en 20 én GTI Beveren) en GO! scholengroep 6 Rivierenland (in de provincie Antwerpen). Thierry Vervoort (midden): Inspecteur-adviseur voor de provincie Antwerpen, gedeelte Oost-Vlaanderen en hoger pedagogisch onderwijs in alle provincies. Stefan Deldime (rechts): Inspecteur-adviseur voor de provincie Antwerpen (GO! Scholen in Mechelen en Heist-op-den-Berg), de provincies Limburg, Vlaams-Brabant, het Brussels hoofdstedelijk gewest en scholengroep 20 in Oost-Vlaanderen. © Kurt Beckers



Allereerst gefeliciteerd met jullie nieuwe functie. Jullie zijn uiteraard overtuigd vrijzinnig-humanisten. Kreeg je dit mee van thuis uit of kwam je zelf tot die levensbeschouwing?

Thierry: Mijn ouders maakten de bewuste keuze om mij naar een gemeenteschool te sturen en me in te schrijven voor de cursus niet-confessionele zedenleer. De gevolgen hiervan zijn bekend! (*lacht*). Het was uitzonderlijk zo'n uitgesproken vrijzinnige ouders te hebben. Er waren maar weinig leerlingen NCZ en ik was de enige die zijn Feest Vrijzinnige Jeugd vierde. Gelukkig zijn de Lentefeesten en Feesten Vrijzinnige Jeugd nu bekender. Kritisch denken en assertiviteit kreeg ik van thuis uit mee. Pas op de universiteit in Gent maakte ik de bewuste keuze voor het vrijzinnig humanisme door me te laten schrapen uit het doopregister. Mijn rabiate antiklerikalisme van toen is ondertussen verrijkt met een nieuwsgierige blik naar andersdenkenden.

Thierry: 'Kritisch alle invalshoeken bekijken, leren nuanceren en relativeren, dat is onder meer een belangrijke taak voor leerkrachten niet-confessionele zedenleer'

Thomas: Ik ben katholiek opgevoed en was behoorlijk gelovig tot ik de eerste lessen wijsgerige antropologie kreeg van Etienne Vermeersch aan de UGent. Mijn gelovige wereld stortte in, maar het voelde als een ontdekking. Prachtige tijd! God verdween uit mijn systeem en het vrijzinnig humanisme kwam in de plaats.

Stefan: Mijn ouders waren wat men soms oneerbiedig 'randkatholieken' noemt: onder druk van hun ouders werden de basisrituelen nog ondergaan, de invloed van de kerk op hun denken en het dagelijks leven was echter nihil. Opmerkelijk echter was dat mijn grootouders aan beide kanten resoluut kozen voor het staatsonderwijs voor hun kinderen. Een tradi-

tie die ik tot op heden verder zet.

Hoe goed kennen jullie elkaar? Werkten jullie bijvoorbeeld al samen als leerkrachten NCZ?

Thierry: Thomas ken ik al heel lang. We waren allebei vrijwilliger bij de Werkgemeenschap Leraren Ethiek (WLE), de vzw achter de legendarisch ter ziele gegane website Digimores. Maar ook achter de Sapere Aude wedstrijd, de Debatwedstrijd (nu georganiseerd door Hujo vzw), de scholieren-dagen aan de VUB ... Tijdens zo'n projecten leer je elkaar goed vertrouwen. Stefan kende ik nog niet, maar we hebben elkaar het afgelopen jaar beter leren kennen. Alle drie hebben we ons gedacht en toch zitten we op dezelfde golflengte, da's prettig samenwerken.

Thomas: Thierry en ik leerden elkaar inderdaad kennen bij de WLE, later waren wij ook collega's in de lerarenopleiding NCZ aan AP Hogeschool Antwerpen. Stefan leerde ik kennen als mijn inspecteur-adviseur ad interim (ter vervanging van Janik Van der Borgt), tijdens het assessment en het begeleidingstraject voor inspecteur-adviseur bij de RIKZ.Z. Ik nodigde hem ook uit voor een interlevensbeschouwelijke bezinning rond jongerengeweld en de moord op David Polfliet (*slachtoffer van homofoob geweld, nvdv.*). We bezochten samen de gedenkplek in Beveren, waar ik toen les gaf aan het GTI. We hebben daar een bloem neergelegd met alle klassen van mijn school, met alle levensbeschouwingen. Stefan en ik hebben toen nog lang nagepraat.

Hoe hebben jullie het onderwijs zien veranderen tijdens jullie loopbaan?

Thomas: Ik begon met een krijtje, een bord en met geluk een TV met videorecorder. Ik heb alles zien komen: de computer, internet, de beamer, Smart-school, de gsm's en nadien smartphones bij de leerlingen ...

Thierry: Meer controle en minder vrijheid zoals we ook zien in de maatschappij.

Hoe hebben jullie de leerlingen zien veranderen? En wat neem

je daarvan mee als inspecteur-adviseur?

Thomas: Mensen veranderen door de media, stelt Marshall McLuhan (*The medium is the message*). Wij zijn allemaal sterk veranderd door internet. Sommige leerlingen zijn op jonge leeftijd al echte specialisten over bepaalde onderwerpen, door bijvoorbeeld bepaalde vloggers te volgen en hun eigen vrij onderzoek, andere komen in online fabeltjesfuiken terecht en nog andere zitten uitsluitend in een gamewereld ... We mogen verwachten dat de leerkrachten niet-confessionele zedenleer de beter geïnformeerde leerlingen in de les uitspelen in discussies.

Thierry: 'Ons vak geeft jongeren de ruimte om zichzelf te ontdekken en ontplooien en te oefenen in het zelfstandig denken, prachtig toch?'

Thierry: Ik ben vrij optimistisch over 'de jeugd van tegenwoordig'. Jongeren die een engagement opnemen, hun stem laten horen en volwassenen kritisch bevragen over gender, klimaat of woke, dat kunnen we als kennismaatschappij toch alleen maar toejuichen? Natuurlijk gaat contesteren met horten en stoten. Kritisch alle invalshoeken bekijken, leren nuanceren en relativeren, dat is onder meer een belangrijke taak voor leerkrachten niet-confessionele zedenleer.

Welke bijzondere herinneringen bewaren jullie van de loopbaan als leerkracht?

Stefan: De dikwijls hilarische anekdotes waarmee oud-leerlingen soms jaren later afkomen, die ik meestal al vergeten ben ... Ook de vele succesverhalen en de trotse gloed in hun ogen wanneer oud-leerlingen vertellen over hun studies en carrière. Het was de brandstof die mijn motor als leerkracht liet draaien.

Thomas: Het uitreiken van de prijs NCZ tijdens de proclamaties ga ik

missen en dan vooral het schrijven van de tekst die dan wordt voorgelezen waarin je de spanning opbouwt: wie zou het zijn? Daarnaast ook de soms hevige discussies in de klas, maar evengoed de stilte tijdens de examens. Daar kon ik zo van genieten. Het afscheid van mijn klassen eind vorig schooljaar, met traktatie als het kon. Het neerleggen van een witte roos met alle klassen van het GTI in het parkje waar David Polfliet om het leven kwam door jongeren uit de streek. De collegialiteit en personeelsfeestjes ...

Thomas: 'Leerkrachten NCZ zijn mensen die kunnen weerstaan aan doem- en complotdenken en jongeren hier weerbaar tegen maken, met passie voor het vak'

Thierry: Elke leraar heeft wel gênante of grappige herinneringen, zoals een leerling die met de smartphone de bediening van de computer overneemt: ik pleit schuldig (*lacht*). Daarnaast zijn er te veel goede herinneringen om er een uit te pikken. De dynamiek van de klas, de collega's en de sfeer op een school ... je kan dat niet vastpakken of omschrijven in twee of drie woorden. Het zijn ontelbare bijzondere momenten die samen je loopbaan maken. Een jongen die zich tijdens je les out als homo en het respect en de luisterbereidheid van die klas: ontroerend mooi. Of een leerling met een topsportstatuut die een belangrijke wedstrijd wint en die passie deelt in de klas, of leerlingen die gedreven bezig zijn met de gekozen studierichting, van houtbewerking tot Latijn. Maar evengoed: een tienermoeder of een leerling met een verslavingsproblematiek. Ik heb veel van mijn leerlingen geleerd. Elke leraar NCZ heeft zo'n bibliotheek aan ervaringen, we zouden daar met z'n allen een boek over kunnen schrijven! Ons vak geeft jongeren de ruimte om zichzelf te ontdekken, te ontplooiën en te oefenen in het zelfstandig denken,

prachtig toch?

Een grote uitdaging in het levensbeschouwelijk onderwijs is de invoering van één uur interlevensbeschouwelijke dialoog binnen de twee uren levensbeschouwing in de derde graad in het GO!. Zijn we hier klaar voor?

Thierry: Leraars levensbeschouwelijke vakken werken sinds 2015 al verplicht aan interlevensbeschouwelijke competenties. Daarbij wordt in elke klas met alle levensbeschouwelijke vakken projectmatig samengewerkt en dat ongeveer drie weken per klas per jaar. Het huidige Vlaams regeerakkoord voorziet de mogelijkheid om daarin verder te gaan en het GO! koos ervoor om in de derde graad, binnen de twee uur levensbeschouwelijke vakken, één uur te besteden aan de interlevensbeschouwelijke dialoog via co-teaching of teamteaching. Afgelopen schooljaar liepen er een zevental pilootprojecten. Die zijn geëvalueerd en bijgestuurd. Dit schooljaar breidt men het project uit en in 2023-2024 zal men in de derde graad vijftig procent van de levensbeschouwelijke lessen besteden aan interlevensbeschouwelijke dialoog.

De huidige zes uur interlevensbeschouwelijke competenties vind ik te weinig, maar uit de pilootprojecten blijkt vijftig procent wel heel veel. Ik hoop dat we voorbij de symboliek van 1+1 kunnen gaan en de focus leggen op de kwaliteit van de projecten. Als de doelstellingen behaald zijn, moet je een project kunnen stopzetten. Hoe dan ook daagt dit uurtje interlevensbeschouwelijke dialoog ons uit het een en ander te herdenken. Het is een opportuniteit om de levensbeschouwelijke vakken te versterken. Zo is identiteit een maatschappelijk heet hangijzer, waaraan wij een zinvolle bijdrage leveren. Een school met een duidelijk profiel en een uitgesproken DNA van pluralisme, daar voelt een leerling zich gewaardeerd om wie hij/zij is. Het gaat om erkenning – van jezelf door anderen en het erkennen van anderen – via dialoog en ontmoeting. Levensbeschouwelijke vakken

zijn hierin fundamenteel en kunnen een mooi en waardevol visitekaartje zijn voor elke officiële school.

Wat beschouwen jullie als jullie grote werven?

Thomas: Meer samenwerking stimuleren, bijvoorbeeld boeken bespreken in functie van lesmateriaal (eventueel met de schrijver erbij). Maar ook meer leven in de brouwerij brengen door een NCZ-promoteam om studenten en zij-instromers te enthousiasmeren en zo het lerarentekort te slim af te zijn ...

Thomas: 'De wereld is zo divers geworden dat het niet anders kan dat levensbeschouwing en identiteit aan bod komen op school'

Stefan: De *war on talent* bereikt ook het onderwijs. Het is voor ons vak soms lang zoeken naar de juiste man/vrouw op de juiste plaats. Directies herkennen, helaas voor ons vak, ook talent en proberen deze leerkrachten te overtuigen een algemeen vak te geven ... Daarom wil ik de leerkrachten NCZ maximaal ondersteunen en adviseren zodat zij zich kunnen focussen op hun corebusiness: de interactie met hun leerlingen in de les. Belangrijk hierbij is dat de leerkracht de kans krijgt om zich te ontwikkelen in een school waar hij zich gewaardeerd en thuis voelt. Het aanvoelen of creëren van zo'n match bij beginnende leerkrachten is een intuïtief gegeven dat mij boeit. De leerkracht zal op zijn beurt tijd en energie investeren in zijn leerlingen, zijn voorbereiding en de samenwerking met het schoolteam.

Thierry: Gezien de staat van dienst van mijn voorganger inspecteur-adviseur zijn dat grote schoenen om te vullen. Ik ga daarom geen boude uitspraken doen. Dat zou ongepast zijn. De inspecteur-adviseur heeft bovendien de waarheid niet in pacht. Hij staat ten dienste van het lerarenkorps NCZ. Het is dus belangrijk dat

hij op het terrein, in de klas, bij de leraar, zijn oor te luisteren legt. Waar heeft de leraar nood aan? Hoe kan hij die leraar of dat team het beste ondersteunen? Ik wil dan ook vooral eerst luisteren naar de leraar en niet top down alles opleggen. Zo werkt het niet. De leraar in de klas weet het beste wat hij nodig heeft. Mijn focus ligt vooral op het ondersteunen van de leraars en het verdedigen van het vak niet-confessionele zedenleer.

Hoe zien jullie het profiel van (toekomstige) leerkrachten NCZ evolueren?

Thierry: De leraar NCZ is een hoog-opgeleide vakspecialist, veel collega's hebben meerdere diploma's. Van zijn instromers verwachten we dat ze zich bijscholen: een bijkomend postgraduaat of een extra onderwijsvak via een verkort traject aan een hogeschool of universiteit. Het zorgt voor een veelzijdig en multidisciplinair team aan professionals. Ik heb het grootste respect voor leraars die in hun vrije tijd en op eigen kosten een bijkomende bachelor of masterstudie aanvatten en succesvol voltooien. Levenslang leren? De leraars NCZ doen dat al jaren! Het nadeel is dat die leraar NCZ soms weggeplukt wordt voor andere vakken of functies. Het is een compliment: de leraar NCZ is een onderwijsprofessional en felbegeerde vakspecialist. Maar de inspecteur-adviseur kan wel op zoek naar een nieuwe leraar (*lacht*).

Stefan: Mijn ideaalbeeld is dat van de leerkracht NCZ die volledig voor het vak kiest, zo kan hij/zij zich volledig concentreren op zijn/haar opdracht. Het lijkt me bovendien een voordeel te zijn wanneer ik denk aan de veel grotere administratieve rompslomp die leerkrachten die algemene vakken geven, te verduren krijgen. Al moet ik toegeven dat ik dikwijls positief verast ben door de originele insteek van bijvoorbeeld leerkrachten die naast NCZ ook nog LO geven ...

Thomas: Ik verwacht een fijne mix van vrijdenkers, filosofen, moralisten, rationalisten, kritische denkers, fact-checkers, ecomodernisten, effectief altruïsten, atheïsten ... die oprecht

geïnteresseerd zijn in samenwerking met mensen van andere levensbeschouwingen, ex-moslims, mensen die op een wetenschappelijke manier (bijvoorbeeld onder invloed van neuroloog Dr. Steven Laureys) openstaan voor meditatie en yoga. In elk geval mensen die kunnen weerstaan aan doem- en complotdenken en jongeren hier weerbaar tegen maken, met passie voor het vak.

Stefan: 'Zolang de overheid in het katholieke net de lessen godsdienst subsidieert, hebben mijn kinderen in het officiële onderwijs het recht om NCZ te volgen'

Hoe reageren jullie op de vaak gehoorde kritiek dat levensbeschouwingen niet op school thuishoren?

Thomas: De wereld is zo divers geworden dat het niet anders kan dat levensbeschouwing en identiteit aan bod komen op school. Dat mag en kan eigenlijk niet meer eenzijdig georganiseerd worden. Het gebeurt best ook niet 'wild', want dan gaat al gauw het primaat van de grootste of sterkste groep gelden. Goede begeleiding door leerkrachten levensbeschouwing die voorbeeldig en respectvol samenwerken ondanks verschillen is dus essentieel voor leerlingen op school.

Stefan: Om een mysterieuze reden is dit een debat dat enkel leeft binnen het officieel onderwijs. In het net waarnaar meer dan zeventig procent van de Vlamingen zijn kinderen stuurt wordt sinds mensenheugenis het verplichte en gesubsidieerde vak godsdienst gegeven. Zolang de overheid in het katholieke net de lessen godsdienst subsidieert, hebben mijn kinderen in het officiële onderwijs het recht om NCZ te volgen. Het kan toch niet dat de Vlaamse overheid nog maar één (verplichte) levensbeschouwing, de rooms-katholieke, zou subsidiëren? Wil men echter het debat opentrekken tot het volledige gesubsidieerde Vlaamse onderwijslandschap,

dan zal men eerst het in de grondwet gebetonneerde Schoolpact volledig moeten herzien. Ik betwijfel of het Vlaamse onderwijslandschap anno 2022 nood heeft, maar ook nog de slagkracht heeft, om aan een nieuwe constitutionele werf te beginnen.

Thierry: We mogen met wat meer fierheid spreken over de levensbeschouwelijke vakken in het officieel onderwijs en het vak niet-confessionele zedenleer in het bijzonder. Het siert deMens.nu en het Humanistisch Verbond dat zij op regelmatige basis ons vak in woord en daad steunen. Want de levensbeschouwelijke vakken en zeker NCZ vormen een uniek experiment waarbij leraars trachten om jongeren levensbeschouwelijk geletterd te maken. De betrokken leraar geeft getuigenis van zijn of haar levensbeschouwing. Geen enkel neutraal vak kan hetzelfde bereiken. De keuzevrijheid garandeert ook het respect voor ieders identiteit. In een officiële school is iedereen welkom en erkent men je levensbeschouwelijke identiteit. Waarlijk en echt actief pluralisme. De afwisseling tussen les krijgen in je eigen cursus en daarnaast interlevensbeschouwelijke dialoog is een enorme verrijking. En uiteraard schuurt dat soms. Zonder wrijving geen glans zou ik zeggen. Wereldwijd staan heel wat rechten onder druk. De toegang tot gezondheidszorg voor vrouwen, arbeidsrechten, persvrijheid, vrijheid van meningsuiting ... het lijkt voor ons vanzelfsprekend maar als je niet opkomt voor jouw rechten en die van je medemens kan je ze snel kwijtraken. In ons land heeft de vrijzinnige gemeenschap gevochten om het vak niet-confessionele zedenleer te realiseren. Die erfenis en die verworvenheden moeten we blijven koesteren, bewaken en versterken.

Ook in het lager onderwijs start er een nieuwe collega: Els Hoogstoel.

Alle info over de ambtsgebieden vind je op www.rikz.be